

1. Økonomiske prioriteringer i henhold til ansvarlig genåbning

2. april 2020

Når det er sundhedsfagligt forsvarlig at påbegynde en udfasning, bør man starte med at afvikle de tiltag, der lægger den største dæmper på dansk økonomi og har relativ beskeden betydning for afbødningen. Dette materiale forholder sig alene til de samfundsøkonomiske konsekvenser og kan således indgå som en del af vidensgrundlaget om en beslutning om ansvarlig genåbning.

En udmelding om en plan for udfasning af nogle afbødningsforanstaltninger vil i sig selv kunne bidrage til at øge tilliden i samfundet blandt borgere og virksomheder og dermed mindske de økonomiske konsekvenser, fordi det understøtter brugertilid og virksomhedernes vilje til at undlade fyrringer.

Det er vigtigt, at der kommunikeres balanceret om de økonomiske konsekvenser og den økonomiske betydning af de danske afbødningstiltag. En udfasning af danske tiltag vil bidrage til at få gang i nogle virksomheder, men mange vil stadig være stærkt udfordret, jf. tilbageslaget i verdensøkonomien. Konsekvenserne som følge af afbødningstiltag er således vævet tæt sammen med andre økonomiske påvirkninger. Nogle erhverv er meget direkte ramt af forbud (fx frisører, restauranter, underholdning og turisme), andre påvirkes mere indirekte gennem faldende efterspørgsel i disse erhverv eller gennem svækket efterspørgsel fra udlandet (fx luftfart og hoteller). For alle gælder det, at der er exceptionelt høj usikkerhed og generel tilbageholdenhed hos forbrugerne.

Det vurderes, at en udfasning af tiltagene ud fra en økonomisk betragtning blandt andet skal tage højde for følgende hensyn:

- Der skal genåbnes i en takt, som er sundhedsmæssig forsvarlig. Det er afgørende for økonomien, at der ikke bliver tale om en stop-and-go tilgang, som det fx kan blive, hvis der åbnes for hurtigt, og der kommer en stor smittespredning med behov for gennedlukning.
- En ophævelse af tiltag bør derfor – også af hensyn til økonomien – være ledsaget af klare tegn på, at epidemien kan kontrolleres, så der er sikkerhed om, at tiltag ikke genindføres.
- For at signalere optimisme og fremtidstro i dansk erhvervsliv, samt reducere den aktuelle usikkerhed er det tilsvarende vigtigt, at der tages hul på en genåbning, også selv om der fortsat er smitte i det danske samfund.
- I forbindelse med genåbning for nogle erhverv vil det være afgørende, at både virksomheder og borgere forstår, hvad der gælder fremadrettet. Det bør også

klart kommunikeret, at genåbnede aktiviteter kan gennemføres ”med god samvittighed”, hvis man følger de generelle adfærdsanbefalinger om håndvask, afspritning og afstand.

- En lang forlængelse af de danske tiltag vil – trods de kompensationsordninger mv., der er besluttet – øge risikoen for konkurser og masseafskedigelse, herunder også fordi bankerne på et tidspunkt muligvis vil begrænse adgangen til kredit ud fra en forudsætning om, at sygdomskrisen varer længe og en vis indtjening igen ikke kan realiseres inden for en rimelig horisont. En længere nedlukning vil øge risikoen betydeligt for, at konsekvenserne bider sig fast og får en længere og mere varig effekt på økonomien.

Der er vedlagt et skema med en oversigt over de gældende restriktioner, mulige stilleskruer, samt tre mulige modeller for genåbning fase 1. Der er lagt vægt på initiativer i fase 1, som i videst muligt omfang tilgodeser produktionen i den private sektor. Modellen fokuserer på en vis genåbning for hjemmemarkedserhverv, idet det er vanskeligt at understøtte eksportmarkedserhverv via en udfasningen af danske afbødningstiltag.

Modellen lægger blandt andet vægt på en kontrolleret åbning af dagtilbud og grundskoler og en gradvis lempelse for nogle af de hårdest ramte brancher (restauranter, detailhandel og liberale erhverv). Samtidig lægges der op til delvist at normalisere produktionen i den offentlige sektor.

Det bemærkes, at der er tale om en råskitse, som skal kalibreres med sundhedsfaglig viden.

Det kan i forbindelse med en delvis genåbning overvejes, om der skal tages initiativer målrettet ældre og andre risikogrupper, således at en række restriktioner opretholdes for dem.

Modellen skal desuden kvalificeres af BUVVM på pasnings- og undervisningsområdet, eventuelt med inddragelse af KL. Det vurderes således, at KL kan bidrage til en plan for fortynding af den fysiske tilstedeværelse på børne- og undervisningsområdet (forskydning i mødetiderne, udeundervisning og fjernundervisning mv.).

Det kan overvejes, om der i forbindelse med en udmelding omkring en delvis genåbning pr. [15]. april bør meldes ud, at man forventer en gradvis udfasning af øvrige restriktioner i den kommende tid afstemt med sundhedsudviklingen.

Uanset om tidspunkt for næste fase kan fastlægges endeligt nu, bør det kommunikeres, at der er en plan for kommende lempelser med henblik på en så fri gennemførsel af aktivitet i samfundet, som muligt, under hensyntagen til samtidig afskærmning af udsatte grupper (fx ved brug af udvalgte begrænsninger og karantæner).

Bilag 1.1. Afbødning, stilleskruer og genåbning

Tabel 1

Afbødning, stilleskruer og genåbning (stor, mellem og lille model)

Tværgående principper:		Stilleskruer	Mulig model for genåbning (parallelt til SSI-modelberegninger)
Adfærd	Hold afstand Hygiejne Vis hensyn	-	Fastholdes. Hygiejnepakke.
Beskyttelse af ældre og andre risikogrupper (nye afbødningstiltag)		Indskrænke rettigheder/særlig agtpågivenhed.	Fastholdes.
		Nye offentlige serviceordninger, hvor mad bringes ud Overveje muligheder for særlige "servicepakker" til ældre og sårbare.	
		Forbud mod besøg på plejehjem Indkøbstidspunkter reserveret ældre i supermarkeder og apoteker.	
		Vaccinationer mod andre typer infektionssygdomme.	
Øget testning (nye afbødningstiltag)	Indfases hurtigst muligt	Øget brug af karantæner, herunder også understøttelse af frivillige, forebyggende karantæner.	Se cover og bilag fsva. teststrategi.
		Må skaleres alt efter kapacitet	

<u>Genåbning fase 1:</u>			
Forbud mod arrangementer med mere end 10 personer	Forbud frem til 13. april	Forlænge Hæve grænsen generelt Hæve grænsen for arbejdspladser og skoler mv.	Grænsen hæves for skoler, uddannelsesinstitutioner og private arbejdspladser. Grænsen hæves til 50.
Lukning af dagtilbud	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fx regioner eller grupper af ansatte) Åbne helt med særlig agtpågivenhed (fx ekstra opmærksomhed omkring sygdom) Åbne helt Kan kombineres med: - Der udvises ekstra agtpågivenhed og arbejdes med tilpasninger, fx mindre grupper og flere udendørs aktiviteter. - Det indskræpes, at børnene fortsat ikke bør blive passet af/besøge personer i risikogrupper (fx ældre bedsteforældre).	Åbne helt den 15 april (onsdag for at give mulighed for planlægning).
Lukning af skoler	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (enkelte klassetrin, 1-3. klassetrin, 9 klassetrin af hensyn til prøver) Åbne helt med særlig agtpågivenhed Åbne helt Kan kombineres med: - Der udvises ekstra agtpågivenhed og arbejdes med tilpasninger og mindre grupper fordelt på ledige lokaler. - For øvrige klassetrin udfases tiltagene senere.	Åbne d. 15. april for 0.-3. klasse (0-9-årige) samt for 9. og 10. klasse d. 20. april (af hensyn til afgangsprøver).
Lukning af ungdomsuddannelser	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fortsat brug af hjemmeundervisning mv./forbud mod større arrangementer, fester osv./ekstra agtpågivenhed)	Der åbnes d. 20. april for elever og kursister, der nærmer sig sidste eksamen (fx 3. g. eller svendeprøve).

			Der udvides ekstra agtpågivenhed. Ingen fest eller samlinger. For øvrige udfases tiltagene senere. Der tages stilling til, hvordan eventuelt aflyste prøver/eksamener kan tages hjemmefra eller i det nye skoleår.
Lukning af efteruddannelsestilbud	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist med særlig agtpågivenhed Åbne helt	Åbne 15. april for kurser, hvor fysisk fremmøde er nødvendigt for erhvervscertifikater
Forbud mod at modtage gæster i restauranter, cafeer	Til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fx med særlige krav til afstand) Øge mulighederne for udeserveringer, herunder med lokale dispensationer ift. pladser mv. Åbne helt Kan kombineres med, at der er minimum 1 meters afstand mellem gæsterne/selskaberne, og at der maksimalt er [50] mennesker i lokalet.	Åbner for restauranter og cafeer fra d. 14. april.
Lukning af storcentre	Til 13. april	Forlænge Åbne delvist (med afstandskrav mv.) Åbne helt Kan kombineres med, at det enkelte center skal tage foranstaltninger, der kan sikre passende afstand.	Åbner d. 14. april
Hjemsendelse af offentligt ansatte	Til 13. april	Forlænge Forlænge delvist (fx udvalgte grupper returnerer, genbrugspladser åbner) Åbne med særlig agtpågivenhed Åbne	Fra den 14. april genåbning for offentligt ansatte i produktionen, hvor fysisk tilstedeværelse er påkrævet – dvs. godkendelser, retsvæsnat, arbejdstilsynet osv. Der skal udvises ekstra agtpågivenhed.
Private arbejdsgivere opfordre til at arbejde hjemme	Til 13. april	Forlænge	Ansatte i den private sektor opfordres til at gå på arbejde, hvis det er forsvarligt fra d. 14. april.

		Åbne delvist (krav om hygiejne, undgå trængsel, ingen store kantiner der ikke sælger færdigpakket mad osv. Kan kombineres med at opretholde skiftehold, spredning over flere lokaler mv., hvor det er muligt. Opfordring til i muligt omfang at have forskudte mødetider. Anbefaling om fortsat at overveje brug af hjemmearbejdspladser, hvor muligt. Fortsat brug for ekstra agtpågivenhed samt at gå hjem ved milde sygdomssymptomer. Ekstra krav til hygiejne, kantiner mv.	
Liberale erhverv	Til 13 .april	Forlænge Åbne delvist (fx frisører med beskyttelse og afstand) Åbne	Åbnes af liberale erhverv.
Begrænse trængsel i kollektiv trafik	Til 13. april	Forlænge evt. suppleret med indsats på Øresundstog Åbne med fuld kapacitet (for at sikre afstand)	Kollektiv transport kører fra 14. april med normal køreplan (udvidet drift i metroen) og med fuld kapacitetsudnyttelse af materiel. Togpersonale og chauffører kan afvise passagerer ift. afstandsbehov.
<u>Senere faser</u>			
Midlertidig grænsekontrol	Grænser lukket til 13. april	Forlænge Åbne for udvalgte lande	Forlænges. Senere kan åbning overvejes alt afhængigt af blandt andet sygdommens spredning i andre lande.
Skærpede rejsevejledninger	Fraråde alle unødvendige rejser til 13. april	Forlænge Åbne op for udvalgte lande	Forlænges
Lukning videregående uddannelser	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fortsat brug af hjemmeundervisning mv. /forbud mod større arrangementer, fester osv./ekstra agtpågivenhed) Åbne	Forlænges
Indendørs kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv.	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fx kirker eller biblioteker med særlig agtpågivenhed)	Forlænges.

		Åbne	
Lukning af natklubber, diskoteker, barer, værtshuse mv.	Lukket til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fx for barer med afstands-krav) Åbne delvist (fx op til en hævet grænse for forsamlinger)	Forlænges.
Lukning af indendørs sports og fritidsfaciliteter (badeland, sport, legeland, biografer, fitness mv.)	Til 13. april	Forlænge Åbne delvist (fx biografer med afstands-krav)	Forlænges.
Krav og retningslinjer til butikker	Til 13. april	Forlænge Forlænge med indførelse af særlig tidszone for ældre og svage	Forlænges. Evt. særlige tidspunkter for ældre/udsatte grupper.

1.2. Bilag 2: Samfundsøkonomiske konsekvenser ved foranstaltninger

Nedenstående tabel angiver et groft overslag over de samfundsøkonomiske konsekvenser ved hver foranstaltning. På flere af områderne findes der ikke datagrundlag til at vurdere effekterne og er derfor meget skønsmæssige vurderinger, som også vil kunne ændre sig.

Konsekvenserne som følge af afbødningstiltag er vævet tæt sammen med andre økonomiske påvirkninger. Nogle erhverv er meget direkte ramt af forbud (fx frisører, restauranter, underholdning og turisme), andre påvirkes mere indirekte gennem faldende efterspørgsel i disse erhverv eller gennem svækket efterspørgsel fra udlandet (fx luftfart og hoteller). For alle gælder det, at der er exceptionelt høj usikkerhed og generel tilbageholdenhed hos forbrugerne. Udviklingen i verdensøkonomien og sygdommen (globalt og Danmark) vil således have stor – aktuelt negativ – betydning for dansk økonomi, og så selv om at danske afbødningstiltag udfases.

Det bemærkes, at i forhold til vurderingen i tidligere sag er der nu også tilføjet en vurdering af tab som følge af det pasningsbehov, der kommer fra lukning af daginstitutioner, skoler mv. Der tages højde for, at reduceret produktion i en branche medfører mindre efterspørgsel andre steder (fx at en lukket restaurant ikke køber rengøringsydelser eller lignende). Effekter, som skyldes generel økonomisk svækkelse, herunder i andre lande, er derimod ikke med.

Tabel 1

Groft overslag over samfundsøkonomiske konsekvenser af foranstaltninger

Foranstaltning	Bemærkninger	Berørte private arbejdspladser	Anslået tab (andel af samlet økonomi)
Midlertidig grænsekontrol	Luftfart og turismeerhvervet kan ikke genoptages, så længe der er grænsekontrol. Gennemslag af isoleret tilbageregulering af dansk tiltag kan være begrænset.	Turisme, hoteller og luftfart	Se under i) skærpede rejsevejledninger samt ii) restauranter mv.
Private arbejdsgivere opfordres til at arbejde hjemme	Af de berørte er fraregnet 27 pct. offentligt beskæftigede, 30 pct. som alligevel ikke kan arbejde på grund af efterspørgselstab (groft overslag) og 20 pct. pga. mulighed for hjemmearbejde.	Beskæftigede med børn under 10 år: - 50-55.000 enlige forældre - 240.000 forældrepar I alt antages ca. 120.000 beskæftigede	>4 pct. + produktionstab i den offentlige sektor
Lukning af daginstitutioner			
Lukning af skoler			
Skærpede rejsevejledninger	Gennemslag af isoleret tilbageregulering af dansk tiltag kan være begrænset.	Rejsebureauer og luftfart har 11.000 beskæftigede.	½ pct.
Lukning af ungdomsuddannelser og videregående uddannelser		Begrænset	
Indendørs kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv.		Begrænset	
Hjemsendelse af offentligt ansatte			Har ikke direkte virkning på målt BNP, da de får løn.
Forbud mod at modtage gæster i restauranter, cafeer	Opblødning af tiltag kan give nogle jobs tilbage, omvendt betyder international sundhedskrise og forsigtighed blandt danskerne, at der kun kan forventes et vist gennemslag.	141.000 beskæftigede i hoteller og restauranter under ét, herunder også barer mv.	2½ pct.
Lukning af natklubber, diskoteker, barer, værtshuse mv.			
Lukning af storcentre	En del forretninger holder åbent, antaget gennemslag på 50 pct.	247.000 ansatte i detailhandel.	2½ pct.
Lukning af indendørs sports og fritidsfaciliteter (badeland, sport, legeland, biografier, fitness mv.)	Opblødning af tiltag kan give nogle jobs tilbage.	62.000 beskæftigede i Kunst, kultur, spil samt sport og forlystelse	2 pct.
Liberale erhverv, herunder frisører	Kun antaget halvt gennemslag, da erhvervet også omfatter fx vaskerier	27.000 beskæftigede	½ pct.
Krav og retningslinjer til butikker	Se under storcentre.	247.000 ansatte i detailhandel	-
Begrænse trængsel i kollektiv trafik	Reduktion i belægning er overvejende en effekt af øvrige nedlukninger. Der er et indtægtstab for det offentlige.		
Herudover			
Mindre persontransport som følge af foranstaltninger	Forventer altovervejende persontransport ramt. Antaget gennemslag på 33 pct.	65.000 ansatte i landtransport.	¾ pct.